

Utdanningsplan for leger under spesialisering i Fordøyelsessykdommer, Universitetssykehuset Nord- Norge

Oppdatert pr 30.1.23

Innledning

Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) består av sykehus i Tromsø, Harstad, Narvik og Longyearbyen, samt distriktpsykiatriske- og distriktsmedisinske sentre i Nord Troms og Midt Troms. UNN er universitetssykehus og regionsykehus i Helse Nord og har et omfattende samarbeid med Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet. Spesialistutdanningen av leger er svært viktig for UNN. Som universitetssykehus har UNN et særskilt ansvar for å sikre utdanningen av legespesialister i Nord-Norge.

Vi ønsker her å kortfattet beskrive spesialistutdanningen i Fordøyelsessykdommer ved UNN. Dette er en generell beskrivelse og det utarbeides en individuell gjennomføringsplan for alle leger i spesialisering som beskriver hva som skal gjennomføres basert på hvor i utdanningsløpet legen i spesialisering (LIS) er.

Hvilke læringsmål kan oppnås i UNN?

Ved UNN kan alle læringsmålene i Fordøyelsessykdommer gjennomføres. For de som tar sin utdanning ved UNN Harstad, må en del av læringsmålene (FOR 009, 011, 013, 016, 017 018 og 020) og prosedyrer (Kapselendoskopi, EUS, manometri/pH måling) gjennomføres ved UNN, Tromsø. Ved UNN kan også alle felles læringsmål i del 2 indremedisin oppnås.

Hvilke læringsarenaer i UNN kan tilby læringsmålene

UNN tilbyr spesialisering i Fordøyelsessykdommer ved UNN Tromsø og ved UNN Harstad.

Introduksjon av nye LIS

Nye LIS følger eget introduksjonsprogram der man får anledning til å bli kjent med arbeidssted, avdeling, rutiner, etc. Før man starter selvstendige vakter får man opplæringsvakter, dette tilpasses den erfaring man har fra før. Man får tildelt veileder og det lages individuell utdanningsplan.

Om utdanningsforløpet:

Del 2 indremedisin kan følges ved følgende læringssteder: Tromsø, Harstad og Narvik. Viser til følgende lenke:

<https://unn.no/fag-og-forskning/spesialistutdanning-for-leger-i-unn>

Dels 3 Fordøyelsessykdommer kan følges ved UNN Tromsø og UNN Harstad. Tabellen under beskriver rotasjonsplan der LIS fra UNN Harstad har deler av LIS3 ved UNN Tromsø. LIS fra UNN Narvik vil kunne etter gjennomført LIS 2 kunne ha hele sin LIS 3 tid i Fordøyelse ved UNN Tromsø.

Tid av utdanning	Lokalisasjon	Avdeling/læringssted	Læringsmål
0-1 år	Tromsø/Harstad	Indremed seksjoner	LIS-2
1-2år	Tromsø/Harstad	Indremed seksjoner	LIS-2
2-3 år	Tromsø/Harstad	Indremed seksjoner	LIS-2 LM fullført
3-4 år	Tromsø/Harstad	Fordøyelse	For LIS-3
4-5 år	Tromsø*	Fordøyelse	LIS-3

*LIS3 fra UNN Harstad har 12 mnd tjeneste ved UNN Tromsø.

Det er ikke rekkefølgekrav for godkjenning av læringsmålene i del 2 og del 3 og rekkefølge kan variere for hver enkelt LIS. Samlet tjenestetid for del 2 og 3 skal være på minst fem år. For spesialisering i Fordøyelse er det en fordel å ha gjennomført mye av del 2 før man starter på del 3.

Beskrivelse av utdanningsvirksomheten. UNN Tromsø, Seksjon for Fordøyelse

Seksjon for Fordøyelse ved UNN Tromsø er en del av Fordøyelse- og nyremedisinsk avdeling i Medisinsk Klinikk. Seksjonen ledes av seksjonsleder som er spesialist i Fordøyelsessykdommer og består av sengepost, gastrolab, dagenhet og medisinsk poliklinikk. Seksjonen har både lokalsykehusfunksjon og mottar dessuten også pasienter fra hele landsdelen for second opinion, endoskopisk ultralyd (EUS) og radionuklid behandling av neuroendokrine svulster.

Overleger/spesialister og LIS stillinger

Seksjonen har for tiden seks overlegestillinger som alle er besatte av spesialister i Fordøyelsessykdommer. Fire av overlegene har PhD og tre av overlegene har bistilling på UiT Norges Arktiske universitet. Overlegene går i 6-delt grenspesialisert bakvakt.

Det er tre LIS3 i Fordøyelse tilknyttet seksjonen i tillegg til flere LIS2/LIS1 i rotasjon i indremedisin. Erfarne LIS vil i perioder av sitt spesialiseringsløp ofte få mulighet til å gå i Fordøyelse-bakvakt, men går for øvrig felles medisinske vakter.

Sengepost

Seksjon for Fordøyelse har syv egne senger for pasienter knyttet til spesialiteten og egne sykepleiere. Sengeposten er felles med Nyremedisin og har totalt 14 senger. Seksjonen har eget morgenmøte hver dag med storskjerm der også endoskopibilder er tilgjengelig. For postteamet er det arbeidsstasjoner på sengeposten. Det er om lag 800 innleggelser pr år. Bakvakt/spesialist er tilstede på previsitt og tilgjengelig for supervisjon av LIS.

Gastroenterologisk poliklinikk (Gastrolab)

Gastrolab har tre endoskopirom og et rom for pH/manometri, kapselendoskopi, fibroscan og ultralyd. I tillegg er det 4-5 poliklinikkrom som brukes felles med de øvrige grenspesialitetene. Endoskopirommene har billedtakingsutstyr (Picsara). EUS gjøres 2-3 ganger pr uke. Seksjonen har to ultralydmaskiner, elastografi (Fibroscan) og alle overlegene gjør transabdominal ultralyd.

Årlig utføres omlag 2200 gastroskopiundersøkelser, 2200 koloskopiundersøkelser, 60 EUS, 50 kapselendosopiproedyrer, 430 ultralydundersøkelser, 70 manometri/pH undersøkelser og 70 Fibroscanproedyrer. Det utføres terapeutiske skopier som endoskopisk blødningsbehandling, blokkinger og blødningsproedyrer og avansert polypfjerning.

Det gjøres også ascitestapping (diagnostisk og terapeutisk med innleggelse av dren) samt ultralydveiledet leverbiopsi.

Medisinsk dagenhet med infusjonsbehandling

Seksjonen har en egen enhet for dagbehandling for pasienter med Fordøyelsessykdommer med 1800 konsultasjoner årlig. Her er det i hovedsak pasienter med ulcerøs kolitt og Crohns sykdom (IBD) som får klinisk vurdering og infusjonsbehandling. LIS3 som har tjeneste her jobber i team med IBD sykepleiere og LIS3 har en egen previsitt med overlege som er tilgjengelig for felles konsultasjoner.

Kompliserte IBD pasienter diskuteres på ukentlig kasuistikk møte.

Samtale/ultralyd poliklinikk

LIS3 har også samtalepoliklinikk for oppfølging og vurdering av ulike tilstander innen fagfeltet. Pasienter med leversykdommer vil ofte komme på egne dager med ultralyd poliklinikk.

Medisinsk Intensiv

UNN har en intensivavdeling der blant annet kompliserte leversviktpasienter håndteres av leger ved seksjon for Fordøyelse i samarbeid med anestesileger og gastrokirurgisk vakt.

Øvrige aktivitet

Seksjonen har avtale med gastrokirurgisk avdeling UNN Tromsø med tanke på at LIS kan oppnå læringsmål/prosedyrer som ikke dekkes fra Seksjon for Fordøyelse inkludert ERCP, PEG og stentinnleggelser. Det er også et samarbeide med gastrokirurgisk avdeling når det gjelder avanserte endoskopiske prosedyrer (EUS veiledet cystogastrostomi og avansert polypfjerning).

Internundervisning og kurs

I tillegg til fordypningsdager og fri til nødvendige kurs har seksjonen et undervisningsopplegg som dekker 70 timer og inkluderer læringsmål for LIS utdanning. Det er både forelesninger, artikkelpresentasjon og kasuistikkdiskusjon. Dette er planlagt slik at alle læringsmål for spesialiteten dekkes over en 2-3 års perioden. Deler av undervisningen skjer via Teams i samarbeid med UNN Harstad og Narvik. Det forventes at alle LIS deltar aktivt i internundervisningen, både ved å bidra til faglig diskusjon og ved å holde presentasjoner selv.

Seksjonen har også fast ansvar for nasjonale emnekurs for spesialiteten.

Øvrig aktivitet og samarbeid

Én gang pr mnd er det felles tverrfaglig IBD møte med gastrokirurgisk avdeling der kompliserte IBD pasienter diskuteres.

Veiledning og supervisjon

LIS har regelmessige møter med veileder som er ferdig spesialist. Her vurderes blant annet faglig progresjon inkludert planlegging av opplæring i nye prosedyrer. De fleste overlegene har veilederkurs.

UNN har endoskopisimulator (Simbionix) som brukes når LIS skal starte med endoskopi. Videre opplæring i endoskopi og ultralyd skjer ved at LIS gjør prosedyrene under supervisjon fra spesialist i den første perioden (i utgangspunktet 30 prosedyrer). Senere har bakvakt en funksjon for å supervisere LIS ved behov under endoskopi. Det vil være annen erfaren skopør tilstede på gastrolab tilgjengelig for supervisjon. Flere overleger ved seksjonen har gjennomført koloskopiiinstruktørkurs og kurs for opplæring i transabdominal ultralyd.

Terapeutisk øvre og nedre endoskopi skjer når kandidaten behersker grunnleggende diagnostisk endoskopi. Det er et mål at LIS tilkalles når akutte tilstander behandles på dagtid.

For LIS som er på IBD dagenhet, er det en previsitt med supervisjon fra bakvakt der behandling av pasientene gjennomgås.

For LIS som er på sengepost, er overlege med på previsitt for supervisjon, visitt til utvalgte pasienter og felles oppfølgingsmøte på slutten av dagen.

Forskning

Seksjonen er tett knyttet sammen med Forskningsgruppe for gastroenterologi og ernæring ved UiT med et forskningfokus som nå inkluderer IBD, cøliaki, nevroendokrine svulster og sykelig overvekt. Tre av overlegene har bistilling ved UiT.

UNN Tromsø har NorTrial Fordøyelse som har ansvar for samarbeid om utprøvningsstudier for nye legemidler på nasjonalt nivå.

LIS3 har gode muligheter for deltagelse i forskningsprosjekter og gå inn PhD prosjekter/utdanning. Forskningsprosjektene ved Seksjonen presenteres regelmessig på møter der også LIS deltar. Det er ønske at leger i spesialisering skal være knyttet til et forskningsprosjekt i løpet av spesialistutdanningen.

I tillegg til forskningsopplæringen som skjer gjennom felles kompetansemodul, undervises forskningsmetodologiske emner regelmessig i seksjonens internundervisningsprogram.

Utdanningsutvalg

Seksjonen har eget utdanningsutvalg som regelmessig drøfter LIS utdanning og progresjon for kandidatene. Her kan LIS komme med innspill på utforming av utdanningen.

Medisinsk avdeling UNN Harstad

Overleger/Spesialister og LIS stillinger

UNN Harstad tre overleger som er spesialister i Fordøyelsesykdommer fordelt på 2.3 stillinger. (I 2023 vil 1,5 spesialister være i permisjon der vikarer (flere faste) vil dekke deler av dette fraværet). Avdelingen har 1-2 ansatte LIS 3. LIS3 i fordøyelse går enten vakter i LIS2 eller overlegesjiktet.

Sengepost (Seksjon sengepostene)

Medisinsk avdeling ved UNN Harstad har totalt 36 sengeplasser med et bredt tilfang av indremedisinske problemstillinger. Pasienter med tilstander relatert til Fordøyelse ligger på medisin B og gastroteamet har 6-8 pasienter. De fleste av disse pasientene har fordøyelsesmedisinske problemstillinger. LIS som har tjenesten på sengepost arbeider sammen

med sykepleiere spesielt opplært for denne pasientgruppen. Det er medisinsk morgenmøte med mulighet for visning av endoskopibilder og radiologisk undersøkelser.

Ustabile pasienter overvåkes på Intensiv som også har ansvaret for medisinske overvåknings- og intermediærpasienter med totalt 5 senger. Spesialist, LIS3 eller LIS2 i rotasjon har ansvaret for visitten på gastroteamet, de sistnevnte med spesialiststøtte alt etter erfaring og pasientens tilstand.

Gastroenterologisk poliklinikk (Gastrolab) (Organisert i Seksjon poliklinikk)

Gastrolab har to endoskopirom der det gjøres både øvre og nedre endoskopi inkludert terapi. ERCP gjennomføres på radiologisk avdeling, men med personell fra gastrolab. Årlig utføres om lag 900 gastroskopier, 850 koloskopier og 35 ERCP prosedyrer.

I tillegg gjennomføres terapeutiske skopier inkludert blokkingsprosedyrer, stentinnleggelse, PEG-innleggelse/bytte og argonbehandling. Det er døgnberedskap for blødningsskopier.

Medisinsk poliklinikk (Organisert i Seksjon poliklinikk)

Fordøyelsespasientene følges opp på Medisinsk poliklinikk av IBD-sykepleiere, LIS3 eller spesialist, tilvarende 820 konsultasjoner i året. I tillegg gjennomføres leverbiopsier og ascitestapping i samarbeid med radiologisk avdeling.

Planlagt transabdominal ultralyd gjennomføres primært ved radiologisk avdeling, men det er ultralydapparater tilgjengelig for undersøkelser på sengepost, på poliklinikken og i akuttmottaket og disse brukes jevnlig.

Det er ukentlige teammøter med LIS3, spesialist og IBD-sykepleier der gjennomgang av pasienter med planlegging av videre behandling gjennomføres. Kompliserte pasienter meldes til UNN Tromsø for felles gjennomgang og læring. Spesialist gjennomgår og godkjenner polikliniske epikriser både fra LIS3 og IBD-sykepleiere.

Infusjonsenheten (organisert i Seksjon dagbehandling)

To dager i uken er det aktivitet på infusjonsenheten bemannet av sykepleiere knyttet til gastroteamet på sengeposten. Spesialist/LIS3 knyttet til fordøyelse har ansvaret for enheten hver sin uke. I tillegg gis behandling til barn som følges opp av barnelege på ambulering.

Øvrige aktivitet

Medisinsk avdeling har et godt samarbeid med gastrokirurgisk avdeling ved UNN Harstad og planlegger og gjennomfører kompliserte behandlinger sammen. Det er også nært samarbeid med ernæringsfysiolog, psykisk helse i somatikk og lærings- og mestringscenteret.

Det vil i løpet av 2023 etableres Norges første fecesbank ved avdelingen samarbeid med eget forskningsmiljø.

I tillegg har avdelingen egen Lindrende enhet med 3 senger der abdominal kreft utgjør den største andel av pasientene.

Forskning

Medisinsk avdeling har eget Senter for forskning med blant annet et aktivt forskningsmiljø innen fecal mikrobiota transplantasjon (FMT) knyttet opp mot UiT Norges Arktiske universitet. Det er per i dag en forsker (med bistilling på UiT), tre stipendiater og to forskningsmedarbeidere knyttet til forskning innen fordøyelse (FMT og IBD) og senteret koordinerer den nasjonale multisenterstudien REFIT-2. Dette forskningsmiljøet samarbeidet tett med NorTrial Fordøyelse ved UNN Tromsø som har ansvar for samarbeid om utprøvningsstudier for nye legemidler på nasjonalt nivå.

Internundervisning og kurs

I tillegg til fordypningsdager og den ordinære undervisningen som ukentlig tilsvarer 120 min med obligatorisk, teoretisk undervisning, er det etablert et samarbeid slik at LIS fra UNN Harstad via teams kan delta på ukentlig internundervisning i fordøyelsessykdommer med UNN Tromsø. Tilsammen utgjør dette 70 timer pr år.

Veiledning og supervisjon

LIS3 har veileder både innen fordøyelse og generell indremedisin. Veileder følger opp læringsaktiviteter og planlegger en-til-en undervisning for å dekke læringsmål ut over oppsatt undervisningsplan, i tilknytning til pasientcaser innlagt i avdelingen eller sjeldne pasientkasutikker. Samtlige overleger i avdelingen har veilederkurs og avdelingen har egen instruktør. Hver 14. dag gjennomføres evalueringskollegium der progresjonen til utdanningskandidater gjennomgås før samtale med egen veileder.

LIS2 med rotasjon til Fordøyelse får opplæring i gastroskopi. LIS2 kandidater som er egnet og som vil søke seg som LIS3 i fordøyelse bidrar i gastroskopiprogrammet med spesialist tilstede eller som supervisor. Avdelingen har modellsimulator for trening av koloskopi og to spesialister som har gjennomført koloskopiinstruktørkurs i regi av endoskopiskolen. LIS3 deltar på kurs ved endoskopiskolen sammen med sykepleier for å etablere godt teammiljø og læring. Det er en praksis at LIS3 trer ut av ordinære arbeidsoppgaver for å få tilgang på prosedyrer med lavt volum som oppstår akutt både på medisinsk og kirurgisk side. LIS3 får også tilbud om å ringes inn utenfor ordinær arbeidstid. Dette sikrer et tilfredsstillende volum på sjeldne prosedyrer.

Utdanningsutvalg

Medisinsk avdeling har eget utdanningsutvalg og utdanningsansvarlig lege.

UNN Narvik

Ved UNN Narvik er det for tiden (januar 2023) ansatt overlege/spesialist i indremedisin som gjør endoskopiundersøkelser, men som ikke er godkjent norsk spesialist i Fordøyelsessykdommer. Hvis sykehuset får godkjent spesialist, vil UNN komme med en tilleggsøknad om å få UNN Narvik som læringsarena for deler av utdanningen i Fordøyelsessykdommer. UNN Narvik har om lag 1000 konsultasjoner pr år relatert til Fordøyelse og omlag 320 gastroskopier og 390 koloskopier.

Felles for UNN

Supervisjon og veiledning

UNN har fokus på supervisjon og veiledning av LIS. I det daglige vil leger i spesialisering følges opp av fast ansatte spesialister som superviserer arbeidet.

Det er satt av tid i tjenesteplanen slik at hver lege i spesialisering gjennomfører årlig åtte individuelle veiledninger og to gruppeveiledninger. Innholdet i veiledningen er:

- Hvordan følges utdanningsplanen – progresjon og godkjenninger i kompetanseportalen
- Hvordan oppleves de faglige utfordringene
- Oppnås praktiske ferdigheter
- Hvordan benyttes fordypning og opplæring ved siden av klinisk virksomhet
- Hvordan er samarbeidet med kollegaer
- Hvordan opplever legen balansen mellom arbeid og privatliv
- Refleksjon over egen rolle som lege
- Støtte i vanskelige situasjoner

Felles kompetansemodul

Felles kompetansemål (FKM) Felles kompetansemodul er læringsmål som skal oppnås i alle spesialiteter. For LIS del 2 og 3 inkluderer dette 24 læringsmål fordelt på områdene etikk, forebygging, forskningsforståelse, kommunikasjon, kunnskapshåndtering, kvalitet og pasientsikkerhet, lovverk, pasient- og brukervedvirkning, pasient- og pårørendeopplæring, samhandling, systemforståelse, organisasjonsutvikling og ledelse. Ved UNN har vi et særskilt fokus på at alle leger i spesialisering får opplæring i forbedringsarbeid og kommunikasjon.

Målene oppnås ved å delta i det daglige arbeidet på avdeling, poliklinikk og vakt, under supervisjon, veiledningsgrupper og deltakelse i læringsaktiviteter. LIS følger programmet for

felles læringsmål for leger i spesialisering:

<https://unn.no/fag-og-forskning/spesialistutdanning-for-leger-i-unn/felles-leringsmal-for-alle-leger-ispesialisering>.

Vurdering og dokumentasjon av oppnådde læringsmål

For å sikre at LIS oppnår faglig progresjon og tilegner seg kompetansekravene, vil det regelmessig bli gjort kompetansevurdering i dialog med veileder, supervisører og overlegekollegiet. Avdelingsleder eller seksjonsleder/-overlege (delegert) har ansvar for godkjenning av læringsmål. De enkelte læringsaktiviteter og praktiske prosedyrer vurderes og loggføres fortløpende i Kompetanseportalen enten gjennom egenregistrering eller signatur fra veileder i henhold til kravene. En del overordnede læringsmål godkjennes av et vurderingskollegium bestående av overleger ved læringsarenaen.

Individuell utdanningsplan LIS tildeles ved ansettelse læringsmålsplaner i Kompetanseportalen. Disse spesifiserer hvilke læringsmål LIS skal oppnå for å bli spesialist, og hvilke læringsaktiviteter som må gjennomføres for å oppnå kompetansen. LIS har ansvar for på oppdatere prosedyrer i kompetanseportalen.

Kompetanseportalen gir LIS, veileder og nærmeste leder en oversikt over utdanningsløpet, og er også den sentrale dokumentasjonsløsningen som danner grunnlag for endelig søknad om godkjenning som spesialist. Det utarbeides etter oppstart i samråd med LIS en individuell utdanningsplan. Senere endringer i den individuelle utdanningsplan avtales i samråd mellom LIS, veileder og nærmeste leder, og tilgjengeliggjøres i Kompetanseportalen.

Tillitsvalgte

LIS i Medisinsk klinikk har en felles tillitsvalgt i tillegg til hovedtillitsvalgt for LIS ved UNN. Tillitsvalgte er involvert i saken som gjelder for eksempel endring/godkjenning av tjenesteplaner og andre forhold som gjelder den enkelte LIS.

Kontakt

For spørsmål om utdanning i spesialiteten Fordøyelse, ta kontakt med seksjonsleder ved Seksjon for Fordøyelse, Medisinsk klinikk, UNN Tromsø eller avdelingsleder ved Medisinsk avdeling, UNN Harstad.